

"Trump emet missatges extrems que no tenen cabuda en una democràcia"

José Andrés, propietari del restaurant Jaleo.

Cuiner als Estats Units. José Andrés (Mieres, Astúries, 1969) ens rep al seu restaurant de Washington DC "Jaleo", on es poden trobar una àmplia varietat d'aliments espanyols que no es podien trobar als Estats Units abans de la seva arribada al país. L'any 2013 la revista "Time" el va situar com una de les 100 persones més influents del món i als Estats Units s'ha convertit en un mite que

trasllada els seus coneixements a la universitat.

José Andrés va arribar a treballar amb l'actual candidat a president Donald Trump, però després dels seus atacs als immigrants, va trencar la seva relació. Ara es dedica a fer campanya contra algú que, segons ell, "ataca els valors americans".

S'ha ficat de ple en la campanya. Fa pocs dies va ser a Tampa (Florida) demanant el vot per a Hillary Clinton. Vaig anar a donar-li suport en un dels actes i li vaig fer la introducció.

A què es deu un suport tan específic a una candidata?

Només hi ha dos candidats. Fa 23 o 24 anys que visc aquí i no he pogut votar i és la primera vegada que ho faré per a unes presidencials. Sóc una persona que podria haver viscut molt bé. Vivíem molt bé amb Bush i he viscut en estats amb governadors republicans. El país va bé, però Trump és una persona bastant sui generis.

Que vostè coneix prou bé.

Sí, però no té un missatge gaire coherent. En aquestes eleccions es voten quatre persones. Votes demòcrata, votes republicà, votes independent o votes Trump. Trump és una cosa que no se sap ben bé què és, però com a personatge és algú que pot fer, ja ho està fent, molt de mal a la societat. Emet missatges extrems que no tenen cabuda en una democràcia.

Un missatge, sobretot, el que ataca a la immigració, que va contra l'essència dels EUA.

Força. Però crec que tot país, i aquí passa ara, s'ha de retrobar a si mateix. Els EUA fa dos segles que es retroben a si mateixos i sempre milloren, sobretot en matèria social. Amèrica necessita aquests moments en què et despertes i t'adones que no tot està fet. És un país que ha abanderat totes les lluites socials,

afroamericans, llatins, la dona... Però sempre queda alguna cosa per fer. Encara hi ha cert racisme, que no és la societat americana, sinó l'ésser humà que té por a tot allò que és diferent. Ho portem a dins. És el nostre estat animal que quan es descontrola sorgeix. I quan les coses no et van bé tens tendència a culpar els altres que no són com tu. Per tant no podem caure en la desídia que això és normal. Aquí és el que estem vivint, més que un moment polític és un moment social. Ha sortit cert grup i aquest individu, que no els representa perquè Trump viu en el seu palau d'or de la Cinquena Avinguda, i sembla que està parlant per a ells.

Però Trump té suport de la classe social més baixa.

Té suport de tothom. Molta gent que vota per ell reconeix que de vegades el que diu és ofensiu. Però bé, esperem que no surti.

Aquest discurs antiimmigració és el que a vostè li va fer trencar amb Trump en un dels seus negocis. Entre altres coses. És un missatge de divisió i no crec que amb aquest personatge el país i el món pogués estar gaire tranquil. Un podria prendre-s'ho amb calma. Li hem rigut les gràcies a la televisió i mira on ha arribat. Hi ha molts republicans, els líders reals, que són gent preparada que no li donen suport. Va passar amb Ronald Reagan, encara que res tenen a veure entre ells. Quan algú ve de la televisió cal anar amb compte perquè vénen amb molt poder al darrere. El poder que et dona la tele, sigui quin sigui, pot ser brutal.

El veig preocupat amb el personatge. Perquè dona a entendre que els republicans són una altra cosa... És que no té res a veure amb la política. Hi ha certes idees dels republicans que m'agraden i altres dels demòcrates. Per a això tenim els congressistes i els senadors amb els quals pots articular el missatge que més t'agrada. La diferència amb Espanya és que al nostre país els congressistes són titelles d'un sistema. És una pena que sigui així.

A Espanya estan subjectes al partit i a la disciplina de vot.

La d'Espanya és una democràcia que ha d'evolucionar. Tenir centenars de congressistes per haver de votar el que diu una persona... (Riu) Val la pena fer un govern amb cinc persones i que es reparteixin el bacallà.

Es refereix al que ha passat amb la investidura de Mariano Rajoy com a president del Govern?

Però la culpa la tenen tant el PP com el PSOE. A la Transició podrien haver ajudat que la democràcia avancés. Igual que s'ha fet aquí.

Aquí fa tres segles que viuen en democràcia.

Aquí des dels pares fundadors es van començar a fer canvis. El 1776 es va escriure la primera Constitució i a partir d'aquí es va començar a millorar i a canviar. Seria hora que Espanya s'adaptés als nous temps. Res és estàtic.

Si exceptuem Donald Trump el veig bastant còmode amb el sistema polític nord-americà.
A diferència del que escoltes, Amèrica va molt bé.

El tercer trimestre l'economia nord-americana va créixer al 2,9 per cent.
Jo ara mateix tinc molts problemes per contractar personal. No trobo mà d'obra. Nosaltres ni tan sols paguem ja el salari mínim. No tenim gairebé ningú cobrant el salari bàsic.

Li costa trobar gent per contractar?

No hi ha gent, cada vegada és més complicat. I quan escoltes a Trump, que és un demagog, dir que tothom està a l'atur és fals. O que es contracten irregulars. Quan critica la contractació d'il·legals ell és el primer que ho ha fet, si no, no hauria construït la seva torre ni tampoc hauria obert altres negocis que et dic jo que són il·legals. Amèrica va bé, tot i que sí que és veritat, i no és només un problema d'Amèrica, que quan les economies comencen a créixer després d'una baixada tothom no nota aquesta recuperació de la mateixa manera. Passa també a Europa i cal intentar que això no passi.

Perquè vostè ha conegut els negocis de Trump i cal recordar que és l'únic candidat en la història que no ha presentat la declaració de la renda.

És un personatge que és increïble veure com explica les històries i controla els temps. I és capaç de sense cap tipus de dada provar que els seus punts de vista són certs. Amb tan poca substància i un brou tan espès. És el mai vist.

Vostè que l'ha conegut personalment se'n sorprèn.

I tant. Hi ha gent molt preparada. Alguna cosa d'intel·ligència deurà tenir, però ni ha fet tant com ven ni tant com aparenta. Ja veurem el que passa amb els seus negocis quan passin aquestes eleccions, que estan una miqueta...

Tocats?

No sé, però això no li pot anar gaire bé. Té demòcrates en contra i part dels republicans. I ha aconseguit que gent que no havia votat mai ho pensi fer.

Mullar-se en política com vostè ho ha fet és una cosa habitual als EUA però no a Espanya.

Aquí quan aconsegueixes ser americà, el primer que et demanen és que formis part del sistema democràtic. Ajudar que el sistema millori. El fet que t'expressis políticament no és negatiu, és positiu sempre que ho facis amb el màxim respecte. Això ho he fet perquè em caigui bé Hillary o perquè pensi que és la millor candidata, que ho és, sinó perquè considero que aquest personatge va contra tot el que crec. Serem 40 milions de llatins, 10

milions d'indocumentats i he estat molts anys lluitant per la reforma migratòria trucant a les portes del Congrés i escrivint articles al Washington Post a favor dels indocumentats. No és el moment d'amagar el cap, quan una persona fa un atac frontal cap als immigrants, cap als indocumentats, ataca els valors en què jo crec. No m'he ficat en una campanya, sinó contra un persona que va contra aquests valors.

Fa classes a la universitat.

Sí, una a Harvard i una altra a la Universitat George Washington. Una sobre física i una altra sobre el món i l'alimentació.

Font del document:

http://www.diaridegirona.cat/espanya-internacional/2016/11/07/trump-emet-missatges-extrems-que/813393.html?utm_source=rss